

Alkmadders

NUMMER 132 - JAARGANG 32 - DECEMBER 2015
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

**Sporen van de
Haarlemmermeerlijnen**

De ashandel in Alkemade

**90 jaar
Hogendoorn Transport**

Opening tentoonstelling
'Schatten van zolder' door
Nel van der Meyden-van Wieringen

32e jaargang, december 2015, nummer 132
Kwartaaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Sjaak Bouwmeester
Marco Loos
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
Fons van Rijn
E-mailadres van de redactie
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Leo Stiens en Agnes Turk
Archief Stichting Oud Alkemade

Distributie

Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071-3314706)

Nieuwe donateurs en adreswijzigingen

Mw. A. van Wieringen, secretaris (071-5018326),
info@stichtingoudalkemade.nl

Donateurschap

De minimumdonatie bedraagt € 13,- per jaar,
te voldoen op bankrekening NL06 RABO 0301 1099 66
of NL09 INGB 0005 4356 41 van Stichting
Oud Alkemade. Per post ontvangen van Alkmadders
kost € 11,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 2,50 en zijn verkrijgbaar tijdens de
openingsuren.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag
is het museum wel open.

Contactpersoon van het bestuur

Mw A. van Wieringen, secretaris (071-5018326)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
Varia	2
Opening 'Schatten van zolder'	3
Sporen van de Haarlemmermeerlijnen	4
Nutricia-pop voor de werkgroep Textiel	5
Oud Alkemade zoekt medewerkers	5
Brusselaren aan de Braassem: de ashandel in Alkemade	6
Houten speelgoed uit de Narcisstraat	9
90 jaar Hogenboom Transport	10
Stichting Hollands Merendistrict bestaat 75 jaar	12
Lief & Leed rond de Hanepoel: de familie Van Schie	14
Herinneringen: Ouwe vrienden	16

Van het bestuur

Beste donateurs,

Wij hebben een nieuwe penningmeester, de heer Piet van der Meer, als opvolger van Joke Rietbroek die ons in september helaas is overleden. Met zijn inzet hopen we weer jaren vooruit te kunnen. Op de volgende pagina vindt u een korte introductie van Piet.

Graag vragen wij uw aandacht voor het volgende. Het innen van het donateursgeld heeft ons dit jaar erg veel tijd gekost. Dat willen wij graag verbeteren. Het komt nogal eens voor dat de donateursnaam afwijkt van degene die de overschrijving doet. In dit nummer vindt u de acceptgirokaart voor de donatie 2016. U kunt ons heel eenvoudig helpen door op uw overschrijving **het donateursnummer te vermelden**. Dit scheelt ons veel uitzoekwerk en het is voor u een kleine moeite.

Ik wil u ook graag nog wat vertellen over onze tentoonstelling 'Schatten van zolder' die momenteel te zien is in ons museum. Al bij de opening waren veel mensen erg enthousiast over de uitgebreide collectie die er te zien zijn. Het zijn allemaal spullen die wij in de loop van de jaren gekregen hebben en waar we nu een gedeelte van kunnen laten zien. De bedoeling is dat we in januari een gedeelte van de tentoonstelling gaan wisselen, omdat onze voorraad voorwerpen nog zo groot is en er ook nog zo veel leuke foto's, kleding en archiefmateriaal voorhanden is. Bij het rondkijken in ons museum zult u versteld staan van wat wij als stichting de afgelopen jaren verzameld hebben. Een bezoekje is zeker de moeite waard. Ook gaan we weer enkele activiteiten organiseren op diverse zondagen, zoals kantslossen, een boekverkoop en nog meer. Kom gerust eens binnen en geniet van deze mooie overzichtstentoonstelling over de door u in het verleden geschenken voorwerpen.

Lex van der Zwet, voorzitter

*Het bestuur en de medewerkers van
Stichting Oud Alkemade wensen u
gezellige feestdagen en een goed en
gezond 2016.*

Beste lezer,

Voorligt de laatste Alkmadders van 2015. We hebben het afgelopen jaar veel verschillende onderwerpen de revue laten passeren. Ook dit nummer biedt weer een grote variatie in artikelen. Allereerst komen we terug op de opening van de tentoonstelling 'Schatten van zolder', die heel wat keren "o ja, dat hadden wij vroeger ook" teweeg heeft gebracht. De lezing tijdens de donateursavond over de Haarlemmermeerspoorlijnen, en met name de getoonde oude en nieuwere foto's, maakte veel los bij de aanwezigen. Wat jammer toch dat er zoveel van die mooie gebouwen zijn afgebroken. Ook weer familie verhalen in dit nummer: het transportbedrijf Hogenboom had wat te vieren dit jaar en over de familie Van Schie is onlangs een boek verschenen over het wel en wee aan de Hanepoel.

Om in winterse sferen te blijven hebben we een artikel over een oud fenomeen opgenomen, namelijk over de opkomst en het verdwijnen van de ashandel in Alkemade en over de asschuren die in de diverse dorpen hebben gestaan. En wie weet komt er deze winter een Meren- en/of Molentocht, aan de ijsclubs zal het niet liggen.

Wij wensen u weer veel plezier met het lezen van deze Alkmadders. Wilt u ook uw verhaal aan ons kwijt, laat het dan weten via ons e-mailadres: alkmadders@ziggo.nl, of neem contact op met een van de redactieleden of een medewerker van Oud Alkemade.

José van der Meer, eindredacteur

Kwartierstaat, stamreeks, parenteel...

Zomaar wat begrippen waar de 14 cursisten aan de workshop Genealogie nog nooit van gehoord hadden. De eerste twee avonden stond de genealogische terminologie centraal. Aan de hand van de heldere uitleg van Marloes Rijkelijhuizen en Arjan van 't Riet van het Streekarchief Rijnlands Midden ging iedereen enthousiast aan de slag om zijn/haar stamboom te onderzoeken. Voor sommigen kwamen hier verrassende resultaten uit te voorschijn.

Theo Verhaar zoekt naar gegevens op de microfiches.

Het bezoek aan het Streekarchief was de spreekwoordelijke 'kers op de taart'. Zelf een kijkje kunnen nemen in eeuwenoude bevolkingsregisters en doop-, trouw- en begraafboeken is wel heel bijzonder en brengt je nog een stapje verder in je zoektocht.

In een handig naslagwerk wordt alle terminologie uitgelegd en suggesties gedaan voor diverse websites voor het maken van een stamboom. Er zijn plannen om de workshop in 2016 weer aan te bieden. Hou de komende Alkmadders dus in de gaten!

Jolanda van der Meer vindt in een oud trouwregister de trouwakte van haar voorvader Jan Wouters van der Zwet van 1794.

Correctie

In Alkmadders van juni stond in de rubriek Herinneringen een foto afgebeeld van een man op een transportfiets. Daar is een verkeerde naam bij vermeld, waarvoor onze excuses. De fietser is namelijk *Jan van Emmerik*, die destijds als bakkersknecht werkte bij bakkerij Van Rijn in het Noordeinde. Mevrouw Van Emmerik heeft al jaren een schilderij in huis hangen dat van deze foto is gemaakt. De foto zelf werd genomen rond 1948 en verscheen later, in 1954, als ansichtkaart.

De nieuwe penningmeester stelt zich voor

Mijn naam is Piet van der Meer. Vanaf 1975 run ik een tuincentrum aan de Veerstraat in Oude Wetering. De meeste mensen uit de regio kennen mij wel. In de afgelopen jaren heb ik verschillende bestuursfuncties gehad, zoals penningmeester van voetbalclub Alkmania, secretaris van Univé Verzekeringen en lid van de Raad van Toezicht van de Rabobank. Deze functies zijn nu voorbij. De voorzitter van Stichting Oud Alkemade kwam naar mij toe en vroeg of ik penningmeester wilde worden. Na hierover nagedacht te hebben, zie ik hier wel weer een nieuwe uitdaging in en heb ik het verzoek aangenomen.

Opening 'Schatten van zolder'

Zondagmiddag 5 september jl. werd onder grote belangstelling de tentoonstelling 'Schatten van zolder' geopend. Onder de vele nooit eerder getoonde objecten van het museum, was ook een selectie uit de oude inboedel van de boerderij van Arie Wijsman op de Zuidhoek. Een nicht (tante-zegger) van mevrouw Wijsman verrichtte op geheel eigen wijze de opening. Hieronder de tekst die zij tijdens die bijeenkomst uitsprak:

"Er is mij gevraagd deze leuke expositie met 'Schatten van zolder' te openen. Ik ben Nel van der Meyden-van Wieringen, oudste dochter van Cor (Kek) van Wieringen, oorspronkelijk van Hoogmade, die naar Ouderkerk aan de Amstel is verhuisd en daar begonnen is als een van de eerste KI-inseminators.

Een van zijn zussen was Marie van Wieringen. Zij trouwde in 1947 met Arie Wijsman. Samen met Arie runde zij op Zuidhoek 2-4 een kaasmakende boerderij, terwijl Arie ook nog melkventend en schillen ophalend door de Veen ging. Zij konden jammer genoeg zelf geen kinderen krijgen en hebben vier moeilijk opvoedbare kinderen op oudere leeftijd uit een kindertehuis in huis genomen.

Helaas werd Arie in 1964 ziek en hij is in 1965, veel te jong, aan kanker overleden. Twee pleegkinderen waren toen al

De trouwfoto van Arie Wijsman en Marie van Wieringen, 1947.

vertrokken. Vanaf het moment dat mijn tante Marie weduwe werd, ben ik met een vriendin in de zomerperiode vanuit Ouderkerk enige weken naar Roelofarendsveen gestuurd om haar wat te helpen en gezelschap te houden.

Een jaar later hertrouwde Marie met weduwnaar Henk van Leeuwen (uit Boskoop) en verpachtte zij haar boerderij en een deel van haar land aan de oudste zoon van broer Koos (uit Hoogmade). Sinds 1965 is tante Marie een rode draad in mijn leven geweest. Na de dood van haar tweede echtgenoot Henk in 1987 is ze heel veel met ons, de Ouderkerkse Van-Wieringentak opgetrokken: vakanties, Sint en Kerst etc.

De laatste twaalf jaren, waarin zij ziekelijk werd en diverse zware operaties heeft ondergaan, is ze door een buurvrouw, andere hulpkrachten en overige (door mij) georganiseerde zorg opgevangen. Toen zij in juli 2013 overleed, bracht dat ons een erfenis: haar boerderijdeel met heel veel spullen, de zolder tot aan de nok gevuld! Veel rommel, maar ook er tussen ook waardevolle spullen van vooral emotionele waarde, waar onder een doos met huishoudboekjes van mijn oma uit de beginjaren van haar huwelijk in 1917!

Via Rina Huigsloot-Bakker ben ik in contact gekomen met de enthousiaste leden van de Stichting Oud Alkemade. Samen met Sjaak Koek en Thea van Loon zijn we diverse keren op de zolder van de boerderij geweest. Zij hebben auto's vol spullen weggehaald, opgeknapt en veel dingen daarvan worden nu hier tentoongesteld.

Ik vind het heel belangrijk dat kostbare spullen van vroeger hier zo mooi voor het nageslacht bewaard worden, en voor de ouderen zal het zijn van: "ach ja, zo was dat."

Ik merkte zelf al bij het uitruimen dat

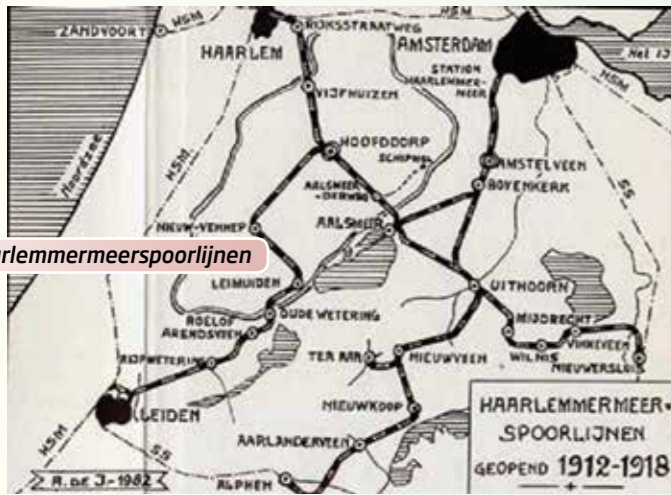
Tante Marie aan het kaas maken.

Sjaak Koek veel van oude spullen weet. De deksel met gaten om de melk niet op het gas over te laten koken was mij onbekend. Maar Sjaak heeft ook een grote schaal met een kraantje van zolder gehaald waar hij het gebruik nog niet van weet. Inmiddels zeggen sommigen dat het een schaal was om melk in te doen en die te laten romen. Van de magere melk die dan afgetapt werd, maakte Marie haar Leidse kaas.

Thea van Loon heeft engelengeduld gehad met het wassen en herstellen van alle kleding. Zij beheert haar kledingdepot bij de stichting op fantastische wijze. Zelfs van een mooie gehaakte oude spreij, waar de muizen een hoek van hadden afgegeten, is onzichtbaar weer een mooi geheel gemaakt. Ik hoop dat u bij huisopruimingen en oude spullen altijd aan Stichting Oud Alkemade denkt!

De officiële opening doe ik met het wassen in de zinken tobbe met de klopper sunlight zeep en daarna door de wringer halen van een oude flanellen 1950-onderhemd van mijn overleden oom Arie Wijsman."

Nel van der Meyden-van Wieringen

De Haarlemmermeerspoorlijnen

Wim Wegman kan bevlogen vertellen.

Sporen van de Haarlemmermeerlijnen

Op 8 oktober jl. luisterde een aandachtig gehoor naar de verhalen van Wim Wegman, journalist bij o.a. het Leidsch Dagblad en Haarlems Dagblad. Wim heeft een fascinatie voor oude spoorlijnen en met name voor de verschillende spoorlijnen die de Haarlemmermeer doorkruisten. Die lijnen verzorgden de verbindingen in het gebied tussen Leiden, Haarlem, Amsterdam, Nieuwersluis en Alphen aan den Rijn. In Nieuwersluis konden reizigers overstappen op de trein naar Utrecht. Eindpunt in Amsterdam was het Haarlemmermeerstation. Het huidige busstation aldaar is het overblijfsel ervan.

Wat opviel aan de oude foto's was - behalve de prachtige architectuur en de grootte van de gebouwen - de hoeveelheid personeel die rond de stations

aanwezig was. En dat voor een trein die soms maar één of twee keer per dag heen en terug reed.

Er zijn nog volop 'sporen' in het landschap te vinden, maar je moet er soms wel moeite voor doen en oog voor hebben. Zo zijn er nog veel bruggenhoofden (overgangen over sloten) te zien. En vaak zijn op het tracé van de oude lijnen fiets- of wandelpaden aangelegd.

Lijn Hoofddorp-Leiden Herensingel

Uiteraard ging de meeste belangstelling naar deze lijn uit. Hij werd als eerste van de Haarlemmermeer-spoorlijnen geopend: op 3 augustus 1912 en ook weer als eerste gesloten: op 1 januari 1936. De opkomst van de bus was hier de directe oorzaak van: de bus reed dóór de dorpen (en niet er langs)

en ook frequenter. Van de stations en overwegwoningen zijn de meeste helaas verdwenen, zoals het station van Rijpwetering. Op die plek is nu de P&R aan de zuidkant van de provinciale weg. Het voormalige station in Roelofarendsveen - uiteraard aan de Stationsstraat - stond op de plek waar nu de rotonde ligt.

Luchtopnamen tonen in het bouwland van de Haarlemmermeer nog duidelijk aan - door een afwijkende kleur van de begroeiing - waar dit tracé gelopen heeft. Met een grote bocht kwam de lijn uit bij de brug over de Ringvaart bij Oude Wetering.

Veel van de gerenoveerde overgebleven stations en overwegwoningen in de verdere omgeving komen bekend

Voorbeeld van een bruggenhoofd in het landschap.

Het station van Roelofarendsveen met links de woning van de spoorwachter. Dit nog bestaande huis heeft ooit de Oud-Alkemadeprijs gekregen.

Het station van Oude Wetering, 1912 of 1913.

Na afloop was er veel belangstelling voor de boeken die Wim Wegman over de Haarlemmermeerspoorlijnen heeft geschreven.

voor, zoals de voormalige stations in Aarlanderveen, Nieuwveen, Mijdrecht en Gouwsluis bij Alphen. Ze hebben allemaal een woonbestemming gekregen.

Eerste Schiphollijn

De huidige Schiphollijn is niet de eer-

ste met die naam. Tijdens de Tweede Wereldoorlog lag er ook een spoor. Dit werd in 1941 door de Duitsers aangelegd als 'zijlijn' van het spoor Hoofddorp-Aalsmeer richting Schiphol; zie het stippellijntje op de kaart hiernaast. Hier werden de bommenwerpers gesta-

tionoerd voor vluchten op Engeland. Zie voor meer informatie over de Haarlemmermeerlijnen de website www.haarlemmermeerspoor.nl.

José van der Meer

Nutricia-pop voor de werkgroep Textiel

De oproep in Alkidders van juni jl. heeft geresulteerd in een leuke reactie. Tijdens een repetitie van koor De Ringvaartzangers werd ik aangeschoten door mede-koorlid Gerard van der Meer, die meldde dat zijn vrouw Mieke jaren geleden alle zes de poppen van Nutricia, inclusief werkbladen voor diverse klederdrachten, had aangeschaft. Slechts één pop had ze gebruikt. De overige lagen nog in de originele verpakking ergens ver weg gestopt. Eén daarvan wilde ze graag afstaan aan Oud Alkemade om Ali Keijzer er een 'daagse' Rijnlandse klederdracht voor te laten maken. De 'kale' pop werd 27 oktober jl. tijdens de kantklospresentatie van Ali en Annie Keijzer overhandigd. In spanning wachten we het resultaat af van deze grandioze geste en samenwerking. Heel hartelijk dank Mieke en Ali!

Ali met de pop en Annie, beiden in Rijnlandse klederdracht, en de Vrouwen van Nu er omheen.

Thea van Loon

Oud Alkemade zoekt medewerkers

De Stichting Oud Alkemade is op zoek naar een vijftal mannen en/of vrouwen die het leuk vinden om gegevens te verzamelen, en wellicht ook een artikel te schrijven, over de geschiedenis van de voormalige gemeente Alkemade. Daarbij valt te denken aan bijzondere gebeurtenissen, gebouwen, mensen, verenigingen, ect. Het doel van dit zoekwerk is om - naast artikelen in ons blad - verhalen en gebeurtenissen vast te leggen voor het nageslacht. Als u geïnteresseerd bent, of iemand weet die ons zou kunnen helpen, wilt u dan contact opnemen met Sjaak Bouwmeester, tel. 071 3315433 of per e-mail: sjaakbouwmeester@hotmail.com.

OPKOMST EN TEOLOGANG VAN DE ASHANDEL IN ALKEMADE Brusselaren aan de Braassem

Halverwege de achttiende eeuw bleek dat de as van verstookte turf geld opbracht. Vooral in Brabant en Vlaanderen was haardas een gewild product om de grond te bemesten. In plaats van het afval op één hoop te gooien, werd de as apart opgeslagen. Aan de rand van Hollandse steden en dorpen verzezen sindsdien asschuren. Het was zo'n intensieve handel dat men in 1778 schreef over "De menigvuldige As-schepen, die men dagelyks uit Holland naar Brabant en Vlaanderen ziet vertrekken." Ook uit de dorpen rondom het Braassemmeer vertrokken vaak vol beladen asschepen naar het zuiden.

François Vertonghen, Jean Baptiste Dansaert-Engels, Emanuel Joans van Hoorebeeke, Jean Dansaert. Zulke exotische namen kom je niet tegen in de Rijnlandse doop- en trouwregisters. Wel in sommige eigendomsakten. Maar zelfs een verbastering tot Jan Danser valt dan op tussen de Lelievelds en Verhagens. De buitenlands aandoende namen zijn genoteerd in de boekhoudingen die de besturen van de armeesters bijhielden. Vanaf 1770 bevatten ze bedragen voor de verkoop van haardas aan kooplieden uit Brussel (en soms Gent). Dansaert-Engels heeft de meeste sporen nagelaten in de archieven van Alkemade en Rijnsaterwoude. Hij woonde in Brussel op de Vaart nr. 786.

ring, Roelofarendsveen, Nieuwe Wetering, Rijkwetering, de Kaag en "andere Gebuurten". De verordening bevatte artikelen waarin het aanbieden, ophalen, transporteren en opslaan van haardas nauwkeurig werden omschreven. Op overtredingen stonden geldboetes. De heer van Alkemade stelde ook de leden aan van de armbesturen. Het Heilige Geest-armbestuur in Roelofarendsveen had de taak om zowel rooms-katholieke als hervormde armen te bedelen. De "Gemene armen van Oude en Nieuwe Wetering" bedeedden bovendien de remonstrantse armen via een verdeelsleutel. De inkomsten kwamen binnen van land, giften en loterijen. De opbrengsten van verkochte haardas vormden echter de hoofdmoot.

De asschuur van Oude Wetering

De oudste indicatie van de Brusselse connectie gaat terug tot 1752. Jan Dansaert kocht toen de 'Slaapershof' van Gerrit Overpeld. Het huis stond aan het Noordeinde van Oude Wetering. In de jaren 1772 en 1773 wordt Dansaert ook genoemd als eigenaar. De "Gereformeerde en Roomsche Armen van d'Oude en Nieuwewetering" kochten het huis in 1792 van Dansaert. Het perceel werd in 1844 deels onteigend voor de droogmaking van het Haarlemmermeer. De Gemene Armen verkochten het resterende perceel met de asschuur in 1884 aan "Rijmert Los en consorten". Het jaar daarop was de asschuur afgebroken. Nu staat er een woonhuis op het adres Kerkstraat 114.

Asschuren in Roelofarendsveen

De Veen had zelfs twee asschuren. Op 4 december 1773 verschenen voor notaris Van Lansbergen de baljuw van Alkemade

De topografische militaire kaart uit 1850. ▼

en een inwoner van Brussel. Baljuw Adriaan Bax verklaarde te hebben verkocht aan "Monsieur Johannes Dansaert, Coopman en Schipper" een asschuur. De schuur stond op grond van Jacob Starckenburg, "woonende aan de Kloot". De grond was door Starckenburg in erfpacht uitgegeven.

Ook kocht Dansaert nog een "kleinder-asschuur, staande op ambagts grond aan de Langeweg bij de Fransche brugge, tusschen de Roelofarendsveen en Nieuwe Wetering." De koop-som voor beide asschuren was f 732,30.

De Kloot is de vroegere benaming van het eilandje in het Braassemmeer dat jarenlang eigendom was van het armbestuur "De Heilige Geest Armen van Roelofarendsveen", lezen we bij Gerard van der Meer in Alkmadders van juni 2007. Waar de kleine asschuur bij de Franse Brug precies gestaan heeft, is onbekend.

Asschuren in Nieuwe Wetering

Ook Nieuwe Wetering had twee asschuren. De oudste is op de kadastrale kaart vermeld aan de Ringsloot, die van Nieuwe Wetering naar de Moppemolen voert. Hij stond op grond van Lena Tien, de weduwe van Anthonij Maas. De schuur is afgebroken in 1842.

Op de Noorderweg verrees een nieuwe asschuur in 1813. Dat blijkt uit de zorgvuldig bijgehouden administratie van de "Gemene armen van Oude en Nieuwe Wetering": Dirk van den Haan en C. Aangeenbrug en zoon verrichtten toen timmerwerk en metselwerk aan het nieuwe ashuis.

De asschuur is te zien op prentbriefkaarten uit de jaren 1900-1922 en wordt nog genoemd in een krantenbericht uit 1935. Veel later herinnert Trees Kouwenhoven (1933) zich de asschuur bij de sluis van Nieuwe Wetering: "Naast ons huis had je het piekleine kruidenierswinkeltje van De Knijff. Aan de andere kant van ons huis woonde de familie Zoetendaal, daarna kreeg je de asschuur waar vroeger ook turf was opgeslagen van schipper Möllers." (Alkmadders juni 2013).

Kaart uit 1850: locaties

In Alkemade stonden ook asschuren in Rijkwetering en de Kaag. Eigenlijk had elk dorp zijn eigen asschuur, met uitzondering van Oud Ade.

De topografisch militaire kaart uit 1850 is gebruikt om de locaties van de bekende asschuren te markeren. Het valt op dat alle asschuren aan (meestal diep) water staan. Alleen de schuren aan de Ringsloot en de Franse Brug waren minder gunstig gelegen. Net zoals de andere asschuren lagen ze buiten of aan de rand van de bebouwde kom wegens brandgevaar. De ligging aan water is niet verwonderlijk als men denkt aan de waterrijke omgeving. Sommige plaatsen waren zelfs alleen varend bereikbaar

Ophalen, opslag en overslag van de haardas

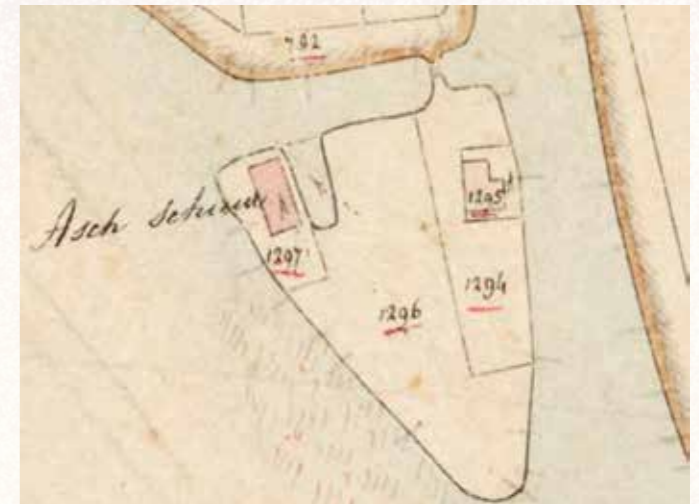
Hoe de as opgehaald werd, kan men afleiden uit de administratie van de Gemene Armen uit de jaren 1795-1816. In Nieuwe Wetering werd de as toen opgehaald door "aschman" Barend van der Voort en in Oude Wetering door Simon Raaphorst.

Uit de vele rekeningen voor herstel en aankoop van pramen blijkt dat de as grotendeels over water werd aangevoerd. Ook bokken en schuiten worden genoemd. Een enkele keer liep de praam, door onachtzaamheid van de aschman brandschade op. Die moest dan door scheepmaker Kornelis Bocxe gerepareerd worden voor f 4,50 in 1795. In strenge winters moest de

De asschuur van Nieuwe Wetering. ▲

De asschuur op de Kloot staat ingetekend op de oudste kadastrale kaart van Roelofarendsveen (1811-1832). Nu staat er een woning op dit puntje van de Witte Singel. ▼

Een asophaler in 1895. ▼

veerman aan de oostzijde van de Oude Wetering bijspringen. Er werd dus ook "Leimuidense as" opgehaald, waarvoor de Leimuidense armen een vergoeding kregen.

De as kon ook over onverharde wegen in Oude en Nieuwe Wetering opgehaald worden. Dat blijkt uit rekeningen voor het maken, repareren en verven van askarren. Het moesten wel "behoorlyke overdekte Handkarre" zijn, zoals voorgeschreven in de Keur. Een enkele keer wordt een asslee genoemd.

De schuur, ook wel ashuis of asloods genaamd, was altijd van steen, simpel en functioneel gebouwd, met blinde muren. De as moest droog liggen en mocht niet wegstuiven. Om de as in de schuur van Nieuwe Wetering te vrijwaren van grondwater, verwijderde Leendert Kuilenburg de oude vloer en stortte Kornelis Meurs er veertig kruiwagens klei.

De asschuur van Nieuwe Wetering had een driezijdig tentdak en een gevel aan de waterkant. Via ruime deuren in de gevel kon de

Keure op de Haard-Assche 1770.

De Keur op de haardas

De heer van Alkemade, Jacob Hendrik, Baron van Wassenaer, vaardigde voor het ophalen van haardas in 1770 een Keur uit, een plaatselijke verordening.

Volgens de baron zouden de welvaart en het welzijn gediend zijn met de bouw van brandvrije asschuren en het instellen van een dagelijkse ophaaldienst voor haardas in Oude Wete-

as in het asschip van de koper gekruid worden. Voordat het zover was, moest eerst de hoeveelheid bepaald worden. De standaard maat was de (haring)ton met een inhoud van 120 kilo. Voor de inmeting had het armenbestuur een onafhankelijke persoon aangesteld. Die persoon bepaalde in aanwezigheid van de verkoper de hoeveelheid "by de afgestreeken Haring-Ton", zodat er geen geharrewar kon ontstaan. Hierna kon de knecht van de koper de in kruiwagens gestorte as over de loopplank naar het asschip overbrengen. De aschlieden Van der Voort en Raaphorst werden uitbetaald in de hoeveelheid tonnen die ze opgehaald hadden. Ze kregen 2 ½ stuiver per opgehaalde ton. De askoper moest binnen vier à zes weken betalen. Uit Rijnsaterwoude is bekend dat Dansaert-Engels een wissel stuurde. De asschuur was (zeker na de wintermaanden) vaak overvol. Als de koper niet op de van te voren aangekondigde datum kwam, moest de as in de open lucht opgeslagen worden. De koper kreeg dan geen vergoeding voor de waardevermindering van de as.

Overeenkomst 15-19 juni 1780 voor drie buurten

Johannes Dansaert en de baljuw van Alkemade ontmoetten elkaar weer in juni 1780. Dansaert verplichtte zich om gedurende twaalf jaar de as uit Nieuwe en Oude Wetering plus Roelofarendsveen af te nemen. De vergoeding bedroeg vier stuivers per afgestreeken harington. Dansaert moest op zijn kosten een derde persoon de ton laten afstrijken vóór de as werd overgeladen in zijn schip. Het 'voortraject' (ophalen, onderhouden vaartuigen, wagens, schuren, huizen en "andere daar toe Benodigde Handwerken") was echter de verantwoordelijkheid van de baljuw en de armmeesters in de drie buurten. Vier stuivers was een koopje. Andere opkopers uit Brussel betaalden toen in Mijdrecht en Ter Aar acht en zeven stuivers per ton.

Contract 1792

In de administratie van de Gemene Armen wordt vaak verwezen naar een contract dat op 23 maart 1792 werd gesloten. Joannes Dansaert betaalde gedurende 10 jaar beduidend meer dan in 1780: 6 ½ stuiver per ton. Ook werden vanaf 1792 acht jaarlijkse termijnen van f 79,25 aan Dansaert betaald voor het Slaapershof, het voormalige bouhuys van de Weteringse chirurgijn Van Staden. Het gebouw diende zowel voor asschuur als woning. De woning werd verhuurd aan Simon Raaphorst die de as in Oude Wetering ophaalde. In 1802 was er zoveel as, dat in plaats van de drie gebruikelijke afvaarten er vier nodig waren. In maart lag in de schuren van Oude en Nieuwe Wetering wel een hoeveelheid

De asschuur van Sassenheim heeft er tot 2002 gestaan.

van 1.280 tonnen. In de maanden mei, augustus en november 1802 werd nog eens as aan J. Dansaert geleverd. Voor de in totaal 2.852 ton ontvingen de armmeesters f 927,-. Zij betaalden de asphaalders Simon Raaphorst, Leendert Kuijlenburg en Barend van der Voort f 20,- per opgemeten 100 ton.

Jean Baptiste Dansaert-Engels

Vanaf 1800 verschijnt de naam van Jean Baptiste Dansaert-Engels in het register. We mogen aannemen dat Joannes is overleden en dat zijn zoon de ashandel heeft overgenomen. Dansaert-Engels werd een grote speler in de ashandel. In 1806 is hij actief in Bleiswijk en Rotterdam. In 1810 fungeert hij als een soort projectontwikkelaar in Rijnsaterwoude met een voorschot voor de bouw van een asschuur. Nadat de "Gemene Armen" de rekening op 31 december 1816 hadden gesloten, zijn er geen gegevens meer over de afnemers van as in Alkemade. Jean Baptiste Dansaert-Engels neemt tot in 1830 as af uit Rijnsaterwoude. Door de Belgische Opstand verliezen de Wouwse armmeesters het zeer gewenste contact met hem.

Hoogmade

De Brusselse connectie in Hoogmade verliep via François Vertonghen. Deze Brusselse koopman haalde vanaf 1817 as op voor zeven stuivers per ton uit de asschuur aan de zuidkant van de Does in de Vlietpolder. De armmeesters van Hoogmade sloten in 1825 een contract met Emanuel Joans Hoorebeeke uit Langerbrug bij Gent. Hij betaalde zes stuivers per ton. Hoorebeeke mocht terugkomen van de Hoogmadese armmeesters Klaas van Leeuwen en Arie Hillenaar. Er zijn contracten tot 1853 en tot december 1856.

Neergang en einde van de ashandel en de asschuren

Burgemeester A. Vogelsang van Heinenoord stelde in 1843 een modelcontract op voor de verpachting van haardas. Er gingen toen nog aanzienlijke hoeveelheden as uit Noord- en Zuid-Holland naar België. Maar de ontdekking van guano (vogelmest in Zuid-Amerika) en de uitvinding van kunstmest leidden tot goedkopere alternatieven. De opkomst van steenkolen omstreeks 1870 in Nederland was de doodsklap. Hoorebeeke, die ook as ophaalde in Aarlanderveen en Warmond, berichtte Warmond in 1880 dat de as door het toenemend gebruik van steenkool niet meer van de gewenste kwaliteit was en dat hij het contract niet meer wenste te verlengen. Sintels maakten de as een stuk minder waard als meststof. De asschuren kregen een andere functie, turfopslag bijvoorbeeld, en werden in de loop der tijd een voor een afgebroken. Zelfs de karakteristieke asschuur van Sassenheim is in 2002 afgebroken. Op de hoek Zierendeweg-Zuideinde in Aarlanderveen bevinden zich nog muurresten van een asschuur uit 1755.

Alfred Bakker

Bronnen:

- Arie Blaazer, De asschuur van Rijnsaterwoude. Tijdinghen, 2008.
- Bokma, T.T. et al., Warmond in de negentiende eeuw (1815-1914), 1969.
- Joop Frankenhuisen, Drie eeuwen armenzorg in De Ronde Venen. De Proosdij-koerier, 2001, nr. 4.
- Tjeerd Kooy en Barend Klaassen, Herinneringen van Trees Kouwenhoven. Alkadders, juni 2013, pp. 18-19.
- Gerard van der Meer, Een rondwandeling door Alkemade. Alkadders, juni 2007.
- Streekarchief Midden Rijnland, Archief van de Gemene Armen van Oude en Nieuwe Wetering 1796-1857.

Het gebouwtje in de Narcisstraat.

Cor van der Zwet (links) en Henk Kerkvliet aan het werk.

Houten speelgoed uit de Narcisstraat

De goede Sint is weer vertrokken. De uitgedeelde cadeaus kwamen ook dit jaar weer vaak uit verre landen. Hoe anders was het in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Voorafgaande aan 6 december werd er wekenlang driftig geknutseld in het gebouwtje van de Katholieke Arbeiders Beweging (KAB) in de Narcisstraat van Roelofarendsveen.

In de periode 1950-1960 is er in dit onderkomen aan de Narcisstraat een grote hoeveelheid houten speelgoed gemaakt door leden van de KAB. Het hout voor het speelgoed was in hoofdzaak resthout van scheepsbouwer Van Lent van Kaageiland dat door Piet Verhaar, die bij Van Lent werkte, mocht worden meegevoerd. Wekenlang werd er gewerkt om de kinderen van de KAB-leden bij de sinterklaasviering te verrassen met een cadeau.

De sinterklaasviering vond de eerste jaren plaats in de Pancratiuszaal, het toenmalige dorps huis aan het Noordeinde tegenover de pastorie. Het was voor de

kinderen een groot feest want een cadeautje krijgen was in die tijd nog wat bijzonders. Voorafgaand aan het feest werd het gemaakte speelgoed ten toon gesteld in de Pancratiuszaal. Later is het sinterklaasfeest in de veiling aan het Zuideinde gehouden, omdat de ruimte in de zaal te klein was voor het grote aantal kinderen met hun begeleiders.

Het gebouwtje in de Narcisstraat was het voormalig woonhuis van Jan van der Meer aan het Paddegat. Het is destijds door de leden van de KAB eigenhandig afgebroken en opnieuw opgebouwd aan de Narcisstraat.

De Katholieke Arbeiders Beweging is

in 1945 opgericht en is uiteindelijk onder de naam Nederlandse Katholieke Vakvereniging (NKKV) in 1976 opgegaan in de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV).

Visclub

Naast het maken van speelgoed was de KAB ook op andere terreinen actief. Zo is de visclub 't Looze Vissertje vanuit de KAB opgericht en wel op 20 juni 1955. De club bestaat dit jaar dus 60 jaar. De eerste bestuursleden waren Nic Rietbroek, J. van Es en J. van der Hoorn. Pater Van Dijk was de geestelijk adviseur van de KAB; hij heeft de naam voor de visclub bedacht. De contributie bedroeg toen 10 cent per week en werd wekelijks opgehaald. Op 14 april 1975 is de visclub koninklijk erkend en ook in 1975 is de eigen botenhaven naast jachthaven De Noorderhem door de leden gebouwd. Meer informatie is te vinden op www.tloozevissertje.nl.

De tentoonstelling van het speelgoed in de Pancratiuszaal.

Joop Oomen tijdens het schilderen.

Frans van Velzen verdiept in zijn werk.

"We zijn zelfs bij prinses Juliana op de koffie geweest..."

Dat bij veel Veense gezinnen het ondernemerschap in de groente- en bloementeel zo'n negentig jaar geleden er met de paplepel werd ingegoten wisten we wel. Dat gold ook voor de transportsector. Eind 19e eeuw was Arie Dobbe al bezig met vrachtvervoer, staat te lezen in Alkmadders van maart 2012. Precies negentig jaar geleden startte Cor 'de vrachtrijder' Hogenboom - in 1925 - zijn eigen transportonderneming met een vrachtwagen. Dat er in die negentig jaar een hoop is gebeurd, vertelt zoon Gerard 'Max' Hogenboom (85 jaar oud) graag aan de lezers van Alkmadders.

Waar kun je voor een gesprek beter afspreken dan in de kantine van de huidige loods van Hogenboom Transport aan de Lasso? Op een zaterdag spreek ik daar met Gerard. En hier schuift de derde generatie firmanten, Martien en Ronald, ook even aan. Op zaterdagochtend zijn er immers ook altijd wel een paar klusjes te doen in de loods.

Transportbedrijf Hogenboom

Gerard 'Max' Hogenboom, zoon van oprichter Cor Hogenboom en Barbara de Koning, is geboren op 29 juni 1930 en had vijf broers en drie zussen. Waar de naam Max vandaan kwam, weet hij niet. Op een gegeven moment werd hij zo genoemd. Hij vertelt dat van de broers alleen Jan niet in de transportwereld is terechtgekomen. Samen met zijn broers Martien, Ton, Nic en Kees rolde Gerard op zestienjarige leeftijd automatisch in het bedrijf. Na de oorlog heeft hij nog wel bij verschillende kwekers gewerkt, maar al voordat Gerard zijn rijbewijs had loste

hij op verschillende adresjes in de Veen de vrachtwagen. En dan kun je er op wachten dat de veldwachter je op de bon slingert voor het niet in het bezit hebben van een vrachtwagenrijbewijs. Gerard nam dus maar rijles, maar bij de tweede rijles was de lesauto stuk. Er kon dus niet geleest worden. De dag daarna was het examen al, dus Gerard had welgeteld één les gehad, maar slaagde toch met vlag en wimpel. Het vervoer van augurken en groente naar het station van Leiden en naar de haven van Hoek van Holland leverde veel transportopdrachten op. De meeste groente ging in de jaren dertig en veertig naar Duitsland en Engeland. Vader Cor kreeg in de loop van de dag de opdrachten binnen van de handelaren die dat kwamen melden en er kon gelijk actie ondernomen worden door een van hun zoons met de vrachtwagen.

Taxibedrijf Hogenboom

Later, toen de bloemenvailing in de Veen volop in bedrijf was, was het Cor die de

Gerard Hogenboom (85).

handelaren vanuit de hoofdstad met de luxe wagen ophaalde om hier hun handel te kunnen kopen. Het assortiment was in de Veense veiling een stuk ruimer dan in de veiling in de markthallen in Amsterdam. En waren er veel handelaren te vervoeren, dan kon Cor een beroep doen op Gerrit Plasmeijer uit Oud Ade, die ook een luxe wagen had. Ook assisteerde hij veel bij het vervoer van bruidjes, zoals Cor dat altijd noemde. Verschillende kwekers gingen op hun beurt weer met de luxe wagen van Cor in de zomer naar de bollenveilingen om hun bollen te kopen. Meestal ging de reis een keer per week naar Bovenkarspel in

Noord-Holland en wel drie keer in de week naar de bollenveiling in Lisse. De zoons van Cor konden de volgende dag de handelswaar ophalen en vervoeren naar de Veen. Veel van de handel die richting Zuidhoek en verder moest worden gebracht, werd gelost bij 't Poeltje bij de sluis. Per praam ging het daarna verder naar de juiste bestemming.

Het meeste vervoer bestond toch uit groente, bloemen en plantmateriaal. Daar kwam het taxivervoer natuurlijk ook nog bij. Dit had broer Nic in de loop der jaren voor zijn rekening genomen. Later is dit weer overgenomen door een zoon van Gerard, Luuk Hogenboom.

Samenwerking

Transportbedrijf Van Zwieten uit Amsterdam klopte in de jaren zeventig ook regelmatig aan de deur om stukgoed te vervoeren. Veel stukgoed ging naar de haven van Antwerpen en naar Brussel, maar soms ook naar Luxemburg. Dagelijkse ritten waren er natuurlijk ook naar de veilingen CAV en Bloemenlust in Aalsmeer.

Vroeger werd alles los geladen en het nam soms wel twee uur in beslag om het transport in de Veen te laden en twee uur om te lossen op de veiling. De handel werd vervoerd op grote planken die zo in de vrachtwagen werden geschoven. Op de veiling moest alles netjes op karren gelegd worden. Na Aalsmeer werd soms doorgereden naar de markthallen en verschillende adresjes in Amsterdam. Dit was vaak een ritje voor Gerard, omdat hij in de loop der jaren aardig goed de weg in Amsterdam had leren kennen. Kleine partijtjes voor de veiling gingen met de schuit 'De flora' richting Aalsmeer en Amsterdam. Dit was een schuit van de

veiling Amsterdam en die voer drie keer in de week. Vanaf de Oude Wetering kon de handelswaar aangeleverd worden. De rustigere tijden konden altijd wel ingevuld worden met het klein onderhoud van de vrachtwagens en op zondag werden de zonen er op uit gestuurd om geld te gaan ophalen bij de klanten in de buurt. Veel tijd voor hobby's was er niet, en zeker niet in de transportbranche.

Bijzondere ritten

Een paar keer per jaar kwamen bijzondere ritten voor. In het voorjaar een paar ritten naar Swalmen vlakbij Roermond om takkenbossen op te halen voor de peulenteelt. Zo kwam Van der Meer 'van Leipe' ook aan zijn bijnaam 'Takkenbos', omdat je bij hem terecht kon voor takken. Bij Piet 'Paaltje' van Klink kon je terecht voor chrysaltenpaaltjes, rieten manden en rietmatten. De paaltjes kwamen uit De Rijp, rieten manden uit Sassenheim en uit de buurt van Rotterdam kwamen de rietmatten. Allemaal seizoensritten die er tussendoor kwamen.

In het voorjaar en zomer in de jaren zestig en zeventig werden er postduiven gereden voor de regio's Haarlem, Leiden, Westland en de Bollenstreek. Zo gingen Gerard en zijn broer Ton vaak op donderdag- of vrijdagavond de postduiven bij de verschillende verenigingen ophalen om ze daarna door te rijden naar de plaats waar de duiven de volgende dag gelost zouden worden. Broer Ton vervoerde vaak voor de buitenlandse vluchten zoals België en Frankrijk, terwijl Gerard de binnenlandse vluchten voor zijn rekening nam.

Heel bijzonder was de klus in 1990 voor de Nederlandse Lauriervereniging met twee vrachten laurier, die gelost moes-

ten worden voor een bijzonder evenement bij Paleis Soestdijk. En daarna een lekker 'bakkie doen' bij prinses Juliana is niet iets wat je elke dag overkomt!

Nieuwe tijden

Grote veranderingen in het transport van bloemen en planten deden zich voor in de jaren zeventig. Men is toen begonnen met het transport van stapelwagens en Hogenboom Transport was de eerste vervoerder op de veiling die een elektrische laadklep had. Dit heeft toen een enorme verandering en groei van de transportonderneming tot gevolg gehad. Op dit moment telt Hogenboom Transport meer dan twintig vrachtwagens.

Fred Olyerhoek

Bronnen:

- Gerard Hogenboom
- Martien Hogenboom
- Ronald Hogenboom

Op de website vindt u nog meer foto's en documenten over Hogenboom Transport: www.stichtingoudalkemade.nl en kijk bij Publicaties.

1 De vrachtwagen begin jaren dertig. Op de bumper zit kleine Martien.

2 De Ford uit 1938 die op gas loopt. Zie de gasketel in het midden van de laadruimte. De wagen is volgeladen met kroppen sla.

3 Kees Hogenboom voor het huis van Jan van der Meer (Zaadje), rond 1940.

4 Hogenboom Transport bij het bezorgen van laurier bij Paleis Soestdijk.

75 jaar Stichting Hollands Merendistrict

Stichting Hollands Merendistrict zal veel mensen misschien niet meteen bekend in de oren klinken. Maar als we schrijven 'Molen- en Merentochten' gaat het bloed van iedere natuurliefhebber sneller stromen. De Stichting Hollands Merendistrict is de organisatie die de tocht uitschrijft bij voldoende ijs. Al moeten we daar inmiddels al 18 jaar op wachten...

Samenwerken!

In 1893 reeds werd de Zuid Hollandsche Ijsbond opgericht, een eerste officiële instantie voor schaatsen op natuurijs. Tijdens een speurtocht naar de historie van het ontstaan van de Stichting Hollands Merendistrict (SHM) kom je prachtige kaarten tegen van het hele plasseengebied in Zuid Holland, mapjes met ingevouwen kaarten in verschillende kleuren als bijv. de Alblasserwaard, het plasseengebied hier in onze regio, de tocht over de Vliet naar Delft, Rotterdam en nog veel meer.

In de aanloop naar 1938 was de Ter Aarsche IJclub een belangrijke initiatiefnemer. Het werd een flinke winter; er stond een toertocht gepland, maar die ging wegens hevige sneeuwval niet door. Een herkansing was er in de winter van 1939/40. In januari 1940 werd de zgn. Drie Plassentocht georganiseerd door Ter Aar, Nieuwkoop en Rijnsaterwoude. In het najaar van 1940 kreeg de oprichting van het Zuid Hollandsche Merendistrict gestalte. Op 18 november werd in principe opgericht het Zuid Hollands Plassendistrict onder aansluiting bij de Zuid Hollandsche Ijsbond. Op 21 december 1940 wordt een voorlopig comité genoemd met namen als C. Snijders, Van Breda (Sassenheim), De Graaf, Los, De Ren (Leimuiden), Timmer, Jac Visser en Van Wijk (Woubrugge).

Er volgt nog wat correspondentie met 'achtergebleven clubs' die nog geen aansluiting hadden gezocht maar er eigenlijk wel bij hoorden. Op 28 december 1940 wordt in Paviljoen De Brasem de oprichtingsvergadering gehouden. De handgeschreven notulen beginnen met de kop: "Notulen van het verhandelde in de vergadering van het in principe opgerichte District van den Zuid Hollandschen Ijsbond. Het Zuid-Hollandsch Plassengebied gehouden op zaterdag 28 december 1940 in het Paviljoen de Brasem te Oude Wetering."

Verder tonen de notulen van de oprich-

tingsvergadering nog een aantal leuke aandachtspunten:

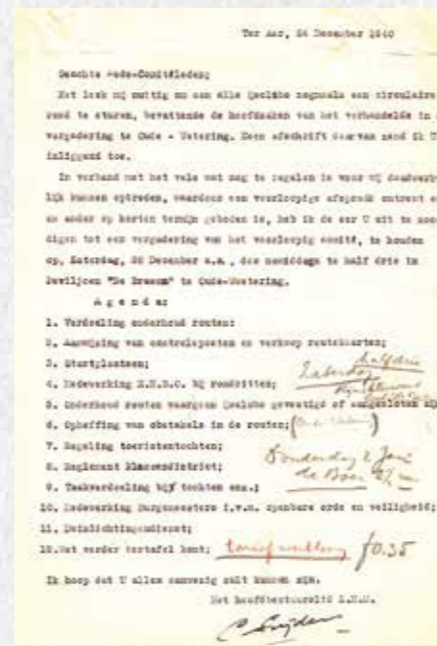
* ... dat het goed is geweest dat alle binnens het district gelegen ijsclubs een resumé hebben ontvangen van het behandelde in de vergadering van 21 december 1940. (...) Zodat ook de toen niet aanwezige ijsclubs hebben kunnen zien wat daar besloten is en hebben kunnen overwegen of het doel, dat de nieuwe opgerichte afdeling nastreeft, hen sympathiek is. * Besloten wordt dat dit voorlopige comité in den loop der volgende week zal bijeenkomen ter nadere bespreking der eventuele tochten en dat dan nog uitgenodigd zullen worden de besturen der ijsclubs te Nieuwe Wetering, Roelofarendsveen en Hoogmade omdat deze nog op geen enkele vergadering tegenwoordig zijn geweest.

Zo startte SHM met een totaal andere samenstelling dan anno 2015, 75 jaar later, het geval is. Over deze nieuwe samenstelling kunnen we meer terugvinden in de boekwerken van Aad van den Ouweelen; hij heeft veel speurwerk gedaan naar het schaatsen en naar de organisaties die zich ermee bezig hebben gehouden.

Op 12 november 1968 wordt het district

Ijskaart van de Zuid Hollandsche Ijsbond uit 1922.

Uitnodiging voor de oprichtingsvergadering 1940.

Sassenheim van de KNSB opgericht. Tegelijk valt daar te lezen dat het Merendistrict blijft bestaan doch alleen met de dorpen die daar direct mee te maken hebben. De Nieuwe Leidsche Courant van maandag 10 november 1969 meldt de vorming van District Aar en Amstel met 13 ijsverenigingen. Dit was dus voor een deel een afsplitsing van het Hollands Merendistrict. Op 30 november 1970 wordt gesproken over de splitsing van het Zuid Hollands Merendistrict in een Oost- en een Westblok. Als aanleiding is toen o.a.

aangevoerd dat de vaarroute over de Braassem een blijvende blokkade zou zijn voor het organiseren van aaneengesloten tochten over de verschillende plassen.

Op 24 maart 1980 wordt het samenwerkingsverband in een andere juridische vorm gegoten (die van Stichting) om persoonlijke aansprakelijkheid van de bestuursleden af te schermen. Het was ook, zo staat in die akte, een voortzetting van de reeds lang bestaande samenwerking om schaatstochten te organiseren.

Terugkerende thema's

Uit sommige anekdotes die je tegenkomt in de boeken van Van den Ouweelen en in de historische documenten van de deelnemende ijsverenigingen kun je concluderen dat sommige van de huidige problemen of uitdagingen zeker niet nieuw zijn. Andere staan echter in een schril contrast met vroeger tijden:

Rijkkaart van de 17-dorpentocht van 1947.

Al 75 jaar is er irritatie over 'wilde tochten'!

Eén van de zwaartepunten in het organiseren van een Molen- en Merentocht is het garanderen van een veilige route. Deze route wordt door de participerende verenigingen op vaste punten gecontroleerd en wordt de ijsdikte doorgegeven aan de coördinator toertocht van de SHM. Alleen bij voldoende dik ijs over de hele route wordt de tocht officieel uitgeschreven. Er is dan niets frustrerender dan dat er tochten worden 'georganiseerd' die dat veilige ijs niet kunnen garanderen. **Bevlogen, individualistische bestuurders** Zoals veel verenigingen en stichtingen kent ook SHM bevlogen, maar vaak ook zeer individualistische bestuurders waardoor veel kennis en ervaring plotseling weg kon, en kan, vallen binnen de SHM en de ijsverenigingen.

Anno 2015 moet je ook als SHM een zekere vorm van zakelijke professio-

Bussen van Maarse & Kroon op de Beestenmarkt in Leiden brengen de schaatsers naar het ijs.

naliteit bezitten om bestaansrecht te hebben in tijden van zachte winters. **Andere ijspret!**

Als schaatsliefhebbers moet je ook rekening houden met andere vormen van ijspret. Er zijn problemen met mensen die een bijt in het ijs hakken, zoals vissers, maar ook duikverenigingen deden dat een paar jaar geleden op de Braassem en de Wijde Aa. Elkaar informeren en respecteren zijn de sleutelwoorden voor een goede afloop.

Politiek bedrijven

De mooie oude brieven rechtstreeks aan burgemeesters in het gebied over verzoeken voor politie-assistentie e.d. vormen een schril contrast met de opgedane bureaucratie van de laatste vijf jaar! Inmiddels wordt er veel meer verwacht van de SHM en haar vrijwilligers als het gaat om garantie van veiligheid, verkeersbegeleiding en bestrijding van calamiteiten. Daar waar in 1954 de toerrijders met de trein en bus naar Leiden kwamen en op de Beestenmarkt in de rij stonden voor busvervoer naar het ijs, komen de mensen nu massaal met eigen vervoer naar ons merengebied. Digitale communicatie zal nu effectief moeten worden ingezet om de toestroom van mensen in goede

banen te leiden. Jaarlijks moeten hiervoor binnen de ijsverenigingen weer vijftig verkeersregelaars worden opgeleid die ingezet kunnen worden wanneer de tocht er dan eindelijk weer is!

Vrijwilligers en teamgeest!

Wat was en wat blijft, en wat kenmerkend is voor het organiseren van de mooiste toertochten is de noodzaak van een hechte teamgeest, een sterk onderling verband niet alleen tussen de bestuurders van de stichting zelf maar ook via hen met de ijsclubs die ze vertegenwoordigen. Het is een hele opgave om binnen de ijsclubs een specifieke groep mensen enthousiast te maken, en gereed te houden, voor een toertocht waarvan we niet weten of die er aanstaande winter komt.

Toch durven we te stellen dat de organisatie – ondanks 18 jaar geen toertocht – nog springlevend is en we ons best blijven doen om dit zo te houden. Hoe hou je het vuurtje brandend in een organisatie die al 18 jaar haar kernactiviteit niet heeft kunnen uitvoeren? Een hele opgave!

Miek Stap, secretaris Stichting Hollands Merendistrict

Stempelpost in Rijpwetering, 1985.

1908 - Café van Schie, de man links is opa Piet van Schie in zijn jonge jaren.

EEN KRONIEK VAN DE FAMILIE VAN SCHIE Lief & Leed rond de Hanepoel

Conny van Schie schreef onlangs een boek over het wel en wee van haar familie die jarenlang woonde in het buurtschap Huigsloot, langs de Ringvaart, ter hoogte van de Kaag. In dit artikel vertelt zij o.m. over de totstandkoming van dit boek en wat dit met haar en haar familie deed.

Op een mooie dag maken veel lezers van Alkmadders een fietstochtje langs de Ringvaart en doen een bakkie koffie in Huigsloot bij de Hanepoel, vroeger *Café van Schie* geheten. Dit is het café waar mijn vader, Frans van Schie, in 1931 geboren is.

Er zijn veel foto's en verhalen over het café en de familie in Huigsloot bewaard door mijn vader, tante Agnes en oma Van Schie. Deze herinneringen zijn de basis geweest voor onze familiegeschiedenis, die enerzijds het goede leven in Huigsloot weergeeft, maar anderzijds diep duikt in de zwarte bladzijde voor de familie Van Schie in Huigsloot: de laatste zondag in augustus 1944.

Mijn vader was vroeger geen prater. Tijdens mijn jeugd heeft hij niet veel verteld over zijn jonge jaren of over de oorlog. Ik wist dat hij een broer verloren had, maar we praatten daar nauwelijks over. Begin jaren 1990 verhuisden tante Agnes Koek-van Schie en ome Kees Koek van hun huis aan de dijk in Huigsloot naar Roelofarendsveen. Mijn oma heeft tot aan haar dood bij Agnes en Kees gewoond. Tijdens de verhuizing bleken op zolder bij tante Agnes veel plakboeken van oma te liggen, met onder meer de brieven over mijn vaders broer Dirk. En daarmee kwamen de verhalen los!

Razzia

Op 27 augustus 1944 vond in Huigsloot de arrestatie plaats van Theodorus Cornelis (roepnaam Dirk) van Schie. Mijn opa en oma waren op een gegeven moment gewaarschuwd door de ondergrondse dat er een razzia op komst was. Er zaten nogal wat onderduikers in Huigsloot. Omdat de Duitsers al vaker binnen waren gevallen, sliepen de onderduikers die nacht in de strobalen die hoog opgestapeld stonden in het land achter het café. Alle mannen hielden

1940 - Frans en Rie van Schie lopend vanuit Huigsloot naar de nieuwe kerk in Buitenkaag.

zich daar die nacht schuil. Onder hen ook hun zoon Dirk en Harm Horstede, een onderduiker uit Friesland die bij de familie De Krijger verbleef. Wat de onderduikers niet wisten, was dat de Duitsers bij de Sloterweg (nu Kaagweg) met verrekijkers de polder in hadden staan kijken. Zo zagen zij dat één van de jongens langs een ladder omhoog klom en dat werd de hele groep fataal. De Duitsers liepen simpelweg naar de hooiberg en haalden de jongens eruit. Dirk en Harm belandden in een overvalwagen en werden afgevoerd.

Laatste ontmoeting

Op 31 augustus 1944 schreef de Staatspolitie Rotterdam aan mijn opa en oma dat ze ten spoedigste distributiekaarten van mijn oom Dirk naar de administratie moesten sturen. Opa ging deze kaarten met wat kleding brengen en Frans, mijn vader, mocht mee. Twaalf jaar jong was Frans toen. Vader en zoon reisden met de trein naar Rotterdam. In het gebouw van de Staatspolitie waren ze op weg naar het bureau van de Administratie en kwamen daar heel toevallig Dirk tegen met twee zwaarbewapende en in het zwart geklede bewakers. Ze voerden een kort gesprek en mijn vader ziet hoe zijn oudste broer daarna wordt afgevoerd. Frans weet niet meer waar het gesprek over ging, want hij was vooral onder de indruk van alle in het zwart geklede bewakers die daar rond liepen. Achteraf blijkt dit hun laatste gesprek te zijn geweest.

Op 13 maart 1995 kreeg ik van mijn vader het boek 'Wacht binnen de dijken' geschreven door Cor van Stam. "Dat

moest ik maar eens lezen", zei mijn vader. Het is het verhaal van de oud-burgemeester van de Haarlemmermeer over de verzetstijd van de jonge Cor in de Haarlemmermeer en omgeving. Pfff, dat was heftig. Dit was een van de eerste boeken die mijn vader kocht over de oorlog. Er zijn er nog veel gevolgd in zijn zoektocht om meer te weten over Huigsloot in de Tweede Wereldoorlog en in het bijzonder alles over zijn broer Dirk.

1933 - Opa Piet met zoon Dirk op weg naar de Petrus' Bandenkerk in Roelofarendsveen.

Inmiddels is mijn vader een groot kenner van alle verhalen die zich in en om Huigsloot hebben afgespeeld en langzamerhand drong het tot mij door dat het een groot verlies zou zijn als we niet iets met alle kennis en de verzameling van mijn vader zouden doen. Begin 2010 ben ik begonnen de foto's en verhalen van mijn vader en van anderen te verzamelen en is het idee voor dit boek ontstaan. Veel intensieve avonden en zondagmiddagen samen volgden. Vele uren spitte ik in het archief van mijn vader en las ik de, soms zo afschuwelijke, verhalen.

Op 8 september 2012 word ik met mijn vader en mijn broer Theo uitgenodigd bij kamp Amersfoort. Zij zeggen eigen-

dommen van Dirk te hebben die ze aan de nabestaanden terug willen geven. Dit is op de dag af 68 jaar nadat Dirk is afgevoerd naar Duitsland. Hoe is het mogelijk?! Helaas heeft niemand van de familie iets herkend in de spullen die we daar ontvingen.

Lief & Leed rond de Hanepoel

2012 gaat voor mij in de boeken als een heel heftig jaar. Ik beschrijf de weg die Dirk heeft afgelegd. Om het beter te begrijpen lees ik ook de verhalen van anderen, bijvoorbeeld de publicaties van drs. Lou de Jong en herinneringen van Jan van der Liet (hij overleefde o.a. de concentratiekampen Amersfoort, Neuengamme en Husum), maar ook lees ik verhalen over het verzet in de Haarlemmermeer van o.a. De Clercq van de Olmenhorst. Heftige verhalen, maar ik vond het belangrijk om delen hieruit te gebruiken om een completer beeld te schetsen van deze donkere periode uit onze geschiedenis.

Lichtpunten tijdens het schrijven van 'Lief & Leed rond de Hanepoel' waren natuurlijk de gesprekken met mijn vader, maar ook was ik blij met de prachtige foto's en vrolijke verhalen uit vroeger tijden die andere familieleden met me wilden delen. Want behalve de vreselijke verhalen over de oorlog, heb ik ook het goede leven van mijn vader in Huigsloot beschreven: zijn jonge jaren aan de dijk, hun leven in de oorlog, ontspanning aan de Ringvaart na de oorlog en de wederopbouw.

In het boek staan ook verhalen en foto's over het café in de tijd dat Kees Koek en Agnes Koek-van Schie hier de scepter zwaaiden. Inmiddels is mijn vader 84 jaar en nog steeds is hij dagelijks te vinden op zijn geboortegrond: het café aan de dijk. Al meer dan 25 jaar heeft hij daar een groentetuin, waarmee hij leverancier is voor het restaurant.

De afsluiting van 'Lief & Leed rond de Hanepoel' is ons bezoek aan de kampen in Duitsland. In 2015 bezocht ik samen met mijn vader, broer en schoonzus de concentratiekampen Neuengamme en Husum, de kampen waar ome Dirk gevangen heeft gezeten en is overleden.

In Husum realiseerden we ons maar al te goed dat Dirk hier de twee zware laat-

2015 - Frans van Schie (rechts) voor de Hanepoel met de huidige eigenaar Koos van Halderen.

ste maanden van zijn leven heeft doorgebracht. Mijn vader herinnerde zich dat opa aan het Rode Kruis schreef dat hij zo graag wou weten wat voor soort werk Dirk in Duitsland heeft moeten uitvoeren. Wij kregen daar deze dagen een goed beeld van en dat was verre van mooi.

Het was dan ook een indringend bezoek, maar toch heeft dit mijn vader een zekere rust gegeven, mede door de vriendelijke Duitsers die we ontmoetten en die ons hielpen met onze zoektocht. Maar nog altijd blijven er vragen die waarschijnlijk nooit beantwoord worden.

Conny van Schie

Geïnteresseerden kunnen **Lief & Leed rond de Hanepoel, een kroniek van de familie Van Schie** voor € 29.50 bestellen via connyvanschie.jouwweb.nl, waarbij de mogelijkheid bestaat om het boek in Roelofarendsveen af te halen. Ook te koop bij boekhandel Veenerick.

Ouwe vrienden

Gisteravond waren ze er weer. Ouwe vrienden. In tweeërlei betekenis. We kennen elkaar al sinds de kleuterschool, maar die tijd zijn we al lang ontgroeid. Echte ouwe, ouwe vrienden dus. Al zullen we dat eerste 'ouwe' wel ontkennen.

Een bijzonder iets. Snuitertjes van pak 'm beet een jaar of vijf, zes. Door het lot bij elkaar gebracht in een klasje, ergens in 1963. Klein en onzeker waren we, en onbekend met wat de wereld brengen zou. Elkaar nooit uit het oog verloren en nooit uit het hart. De wereld ontdekt. En die was zo groot. Groter dan de eigen straat waarin we opgroeiden. Kringen werden groter. Schooieren door de polder op warme woensdagmiddagen. Languit liggend in het hoge gras, kijkend naar de lucht waar de leeuwerik zong. De geur van gras en hooi. Mijmerend over onbereikbare liefdes. Rollend van de dijk, vergetend dat de koeien daar ook rondwandelden en daarna met je rug vol stront terug naar huis. Kijken of een fiets ook zonder berijder zelfstandig vanaf het dijktalud beneden kon komen. Even later druk bezig om het ding aan het 'achterrekkie' uit de sloot te trekken.

De aantrekkingskracht lag bij wat niet mocht. Slootje springen, fikkie stoken. En later: vakanties gevierd, op brommers gereden en samen misselijk geworden bij de eerste sigaret en het eerste biertje. Ieder zijn eigen opleiding gedaan, een vak geleerd. Allemaal verkering gekregen, liefdesverdriet gehad en uiteindelijk getrouwd.

En gisteravond waren ze er weer: die vijf jongens en hun vijf meisjes. Want dat is het leuke: de meiden kunnen prima met elkaar door één deur. Of misschien hebben ze het gewoon al heel vroeg begrepen. Je kunt er één trouwen, maar die anderen krijg je er ook een beetje bij. Vijf stellen, allemaal nog saai getrouwd met dezelfde partner waar ze zo rond de vijftienvijftig tot dertig jaar geleden 'ja' tegen hebben gezegd. Uitzonderingen op de statistieken. We zien elkaar met verjaardagen en trouwdagen. Soms ontbreekt er wel eens eentje. Maar het lijntje blijft. Is al zo oud. Zo stevig. Je loopt de deur niet plat bij elkaar. Leeft een eigen leven met een eigen gezin. Maar je weet dat op ieder moment van de dag of de nacht er vier telefoonnummers zijn waar nooit tevergeefs naar gebeld kan worden.

En op zulke avonden bespreken we de toestand in de wereld. Lossen de problemen waar Nederland voor staat op tussen de eerste en tweede fles wijn. Doen de crisis in het Midden Oosten en in Europa verdwijnen na de derde of vierde. Hoeven wij niet voor naar Genève of Brussel. Doen we gewoon thuis, op de bank. Ondertussen raden naar de namen van zangers en zangeressen van muzieknnummers uit de 60-er en 70-er jaren die voor deze avond als achtergrondmuziek achter elkaar zijn gezet. We filosoferen over het leven, de dood, stellen vast wat kunst is en wat niet. Prioriteren de criminaliteitsaanpak, en stellen vast wie toch eigenlijk zou moeten winnen bij The Voice of Holland.

Dat alles tussen de brie, de kaasstengels en de borrelnootjes. De dames kijken ons dan wat meewarig aan, weten dat het weer zo'n avond is. Waar uiteindelijk de tranen over de wangen lopen als één blik, één opmerking ons weer terugbrengt naar de kwajongentijd van toen. Kwajongens met een opgeschoven haargrens, een wat verwaterde taille. Wij tarten de tijd. Zijn weer zestien. Gisteravond werd de vraag gesteld wat je teerbemide zou moeten weggoeien aan persoonlijke bezittingen om je boos te krijgen. En er dan met elkaar achter komen dat er niets is. Niets aan bezittingen die dat zou rechtvaardigen. Dan misschien allen dit bezit: de vriendschap. Over al die jaren.

Tussen Kerst en Oud & Nieuw kruipen we weer traditiegetrouw met elkaar een avond in de sauna. Vijf naakte, rijkelijk gevulde kerstkalkoenen. Stovend bij vijftientig graden. Knoflook en alcohol uitdampend. Kijken we terug op een mooi en bewogen jaar. En vooruit. Naar een onzeker jaar, vooral nu. Waarin weinig zekerheden bestaan. Behalve die onuitgesproken vanzelfsprekendheid dat ons lijntje wel blijft. De reclame zegt het al: alles is te koop met de plastic card. Maar wat echt onbetaalbaar is, is gratis. Da's wel een mooie gedachte. Juist nu.

Paul Pouw

Bron:

■ Paul H.J. Pouw - Oost West, Thuis is het ook niet alles... (2012).

